

KYRKNYTT

Tidningen om

LIVSFRÅGOR OCH KRISTEN TRO

från Svenska kyrkan i Karlstad och Hammarö

Omsorg och Öppenhet

SPECIALNUMMER
MED KYRKORNAS

**sommar-
program**

Deras tro blir till handling

Diakonerna gör något konkret av sin tro

Hur nära kommer man en annan människa?

Sara Broos gjorde film om mamma Karin och deras relation

2

2016

Vad säger
det vi gör?
Vad gör
det vi säger?

Bild: Hans Kvarnström/universitetskyrkankarlstad.blogspot.se

Människor upphör aldrig att ställa de stora frågorna och Svenska kyrkan, vårt lands största medlemsorganisation med närmare 6,2 miljoner medlemmar, vill därför bland annat främja samtal om livsfrågor, delta i samhällsdebatten och bilda opinion.

Ett sätt att göra det är via Kyrknytt, tidningen du just nu håller i handen. Utifrån värden som tro, närvaro, öppenhet och hopp lyfter vi i varje nummer frågan om hur vi lever våra liv i relation till oss själva och varandra och hoppas på så sätt bidra till viktiga samtal utanför kyrkornas och församlingshemmens väggar.

EN NYLIGEN GENOMFÖRD undersökning av kommunikationskanalerna inom Karlstads pastorat berättar att vi är på rätt väg, hela 73 procent känner till tidningen. Enkäten visar också att Kyrknytt är den kanal där man främst vill få information från Svenska kyrkan och läsarna beskriver tidningen som intressant, liberal, tidsenlig och snygg.

Vi hoppas givetvis fånga ert intresse också i detta nummer där vi beskriver diakonernas arbete bland utsatta och redovisar kyrkans roll i förtrycket av samer och romer.

Vi berättar även om hur mor och dotter – Karin och Sara Broos – hittade fram till varandra samt om 21-åriga Faten Mahdi Al-Hussainis kamp mot våldsbejakande extremism och vad den kostat henne personligen. ●

HÄR IGEN

– intressant,
liberal
och
snygg!

**CECILIA
HARDESTAM**

*ansvarig utgivare
och redaktör*

läs KYRKNYTT på nätet
[www.svenskakyrkan.se/
karlstadspastorat/kyrknytt](http://www.svenskakyrkan.se/karlstadspastorat/kyrknytt)

KYRKNYTT
Karlstads pastorat
Västra Kyrkogatan 5
652 24 Karlstad

ansvarig utgivare och redaktör
Cecilia Hardestam 054-14 15 32
cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

grafisk form
Maria K-Back, Whiter Shade

tryck
LÖWEX Trycksaker AB, Växjö
ISSN 2001-6212

Svenska kyrkan

Maria guidar dig gärna i **PSALMBÖCKERNAS VÄRLD**

I ÅR FYLLER SVENSKA KYRKANS SENASTE PSALMBOK 30 ÅR. För att den skulle kännas modern när den kom, trots att flera av psalmerna hade många hundra år på nacken, las stor vikt vid språkbearbetningen. Det innebar att det som speglade en gammaldags människo- och samhällssyn, handlade om under- och överordning av människor eller såg på andra folk som hedningar togs bort.

Vill du själv undersöka hur psalmböckerna förändrats genom århundradena rekommenderar vi ett besök på kyrkopolitikern Maria Lindes Psalmboksmuseum ett par mil norr om Karlstad. Förutom exemplar av Svenska kyrkans tidigare officiella psalmböcker (från 1695, 1819 respektive 1937), finns här många av de tillägg och psalmböcker som getts ut däremellan samt en mängd psalmböcker från alla övriga svenska samfund. Sammanlagt kan besökaren botanisera bland inte mindre än 1 100 titlar! ●

BOKA BESÖK PÅ: 076-772 15 64

MER INFO: lassemaiaz.se/psalmboksamling.htm

Nytt & fräscht

LJUSARE OCH FRÄSCHARE med större fönster, bättre användarvänlighet och ett system som automatiskt känner av om du surfar från dator, läsplatta eller mobil.

Dessutom bättre sökfunktion som också ger lokala sökträffar – om du söker på exempelvis gudstjänst får du veta var i närheten det firas gudstjänst.

Bakom ombygget ligger ett stort arbete, vilket betyder att vissa sidor eventuellt inte finns på plats än eller att en fil kanske inte går att ladda hem. Vi ber om överseende med detta. Framöver kommer du att kunna göra mycket mer än tidigare på webbplatsen, se exempelvis www.svenskakyrkan.se/karlstadspastorat

Högt förtroende – kyrkan bättre än riksdagen!

SVENSKA KYRKAN är en av de samhällsinstitutioner som svenskarna litat mest på. Det visar Medieakademins årliga Förtroendebarmeter där Svenska kyrkan hamnar på sjätte plats.

Mätningen visar också att det har betydelse om man känner någon inom organisationen – den som är bekant med en präst har som exempel större förtroende för kyrkan jämfört med den som inte känner någon präst. ●

Biskopens önskan:

Barnens altarskåp

OM DU VILL GE biskop Esbjörn Hagberg en gåva då han slutar sin tjänst som biskop har han önskat sig ett bidrag till "Barnens altarskåp", som ska placeras i Karlstads domkyrka. ●

Läs mer om Barnens altarskåp på

www.linkopingsdomkyrka.se/barnens-altarskap

Ev bidrag sätts in på Karlstads pastorats bankgiro 5654-9819 med märkningen "Biskop".

Gåvobrev kan du själv skriva ut via

www.svenskakyrkan.se/karlstadspastorat

Har någon i din närhet tagit sitt liv?

EN ANHÖRIGGRUPP STARTAR
5 september 2016

Anmäl ditt intresse till:

maria.schnelzer@karlstad.se

054-540 52 21 eller

kathy.blomqvist@svenskakyrkan.se

054-14 15 41

START
05
SEPT

- 01 Universitet/högskolor
- 02 Polisen o Sjukvården
- 03 Riksbanken
- 04 Radio/TV
- 05 Kungahuset
- 06 Svenska kyrkan**
- 07 Staten
- 08 Riksdagen
- 09 Regeringen
- 10 Storföretagen

Vill du engagera dig?

ATT VARA UTSATT kan vara allt från att som ung vistas på stan sent en fredagskväll till att leva i ett aktivt missbruk.

Under hösten 2016 erbjuds volontärutbildningar för dig som vill vara med och göra skillnad för människor som lever i utsatthet. ●

MER INFO: Ungdomsbussen

anders.holz@svenskakyrkan.se 054-14 14 86

Karlstads Kyrkliga Stadsmission

marie.bjorklind@karlstadskyrkligastadsmission.se 070-249 96 68

I Karin Broos målningar har dottern Sara ofta figurerat modell. Nu är det dags för ombytta roller. I höst är det Karin Broos vi får se på duken när Sara Broos dokumentär "Speglingar" går upp på biograferna, en film som föddes ur hennes lust att lära känna sin mamma bättre.

Värmländska spegelbilder

V ä r m | ä n d s k a s p e g e l b i l d e r

----- text PETRA CARLSSON bild MARTIN STENMARK -----

Det är en glad och, verkar det, avspänd Sara Broos vi möter, när hennes dokumentär ska premiärvisas för publik på Göteborg Film Festival i februari. Bredvid på scen står Karin Broos, och i den fullsatta salongen på den vackra Stora Teatern sitter flera vänner, kollegor och medarbetare.

Men visst måste det ha varit pirrigt att dra undan ridån för något som under fem års tid varit väldigt privat.

Mor och dotter hade liknande erfarenheter av självdestruktivt beteende i tonåren, men hade aldrig riktigt kunnat prata om det. När Sara vände kameran mot sin mamma fick hon samtidigt en djupare förståelse för sin egen per-

son. Fram växer ett naket, viktigt och vackert dubbelporträtt i en film om mor- och dotterrelationens undermedvetna överföringar och om gränsen mellan konst och liv.

Visst ser man likheter där de står bredvid varandra under vita duken, mor och dotter. De verkar sammansvetsade, öppna och kärleksfulla mot varandra. Leendena är stora och varma.

När man nu ser dem är det svårt att tro att det fanns en tid då de inte riktigt kunde mötas. Men det var utifrån denna känsla som idén till filmen föddes, berättade Sara när hon för två somrar sedan besökte Lilla Filmfestivalen i Båstad för att ta emot 2014 års Bo Widerberg-stipendium och i

samband med detta visade några scener ur sitt pågående arbete.

Filmscenerna tar oss till ett spahotell i Lettland, dit Sara bjudit sin mamma i 60-årspresent. Nu skulle de "prata ut om allt".

Men det fungerar ju inte riktigt så, kom Sara till insikt om.

I stället för närhet och förtroliga samtal uppstod en allt starkare känsla av ensamhet. Det blev mer av en arbetsresa där Sara blev motiv för Karins målningar.

Det är där, på andra sidan Östersjön, som Sara bestämmer sig för att göra en film om sin mamma, och om deras relation. Hon ville undersöka: "Hur nära kan man komma en annan människa?"

Klart man blev nyfiken att se mer.

NAMN: Sara Broos

FÖDD: 1977 i Hagfors

FAMILJ: Mamma, pappa och två systrar

AKTUELL MED: "Speglingar" som har premiär på Arenan i Karlstad den 2 september

NAMN: Karin Broos

FÖDD: 1950 i Uppsala

AKTUELL MED: flera separatutställningar i USA 2017

FAMILJ: Maken Marc Broos, döttrarna Sara, Sissela och Stella

Filmen fick vi vänta på, men under några festivaldagar delade Sara med sig av sin värld utanför filmduken. Hon visar sig öppen – både sårbar och stark.

– Vissa är mer sköra än andra helt enkelt. Har man tunn hud kan man väldigt lätt bli sårad eller uppäten av andra men sensitiviteten kan också vara en styrka om man kan använda den konstnärligt, säger hon.

Det kan Sara Broos. Hon driver en manusförfattarutbildning och har flera filmprojekt på gång. Tidigare har jag imponerats av hennes skildring av konstnären Lars Lerin i *För dig naken*, långfilmsdebuten från år 2012 som blev både en kritikersuccé och en av de mest sedda svenska dokumentärerna de senaste åren.

SARA DELAR SITT LIV mellan Berlin och den värmländska landsbygden, där hon bor granne med Selma Lagerlöfs Mårbacka, ”i ett väldigt fint, öppet landskap med ängar och en bäck som flyter förbi”.

Fryken ligger fem minuter bort. – Jag älskar den sjön, den är magisk. Det är något speciellt med Fryksdalen. Det finns en melankoli i landskapet som jag kan relatera till, som jag också har i mig så starkt, en skönhet blandad med sorg.

Det är som hon beskriver sin egen spegelbild.

Sara, som nu är 38 år, växte upp i norra Värmland, utanför Hagfors,

i ett landskap som är ”mycket mer kargt och vilt” än där hon bor nu. Dit hade hennes föräldrar, Karin och Marc Broos flyttat på 1970-talet i gröna vågens anda. De hade träffats i Marcs hemland Holland, när Karin gick på konstakademin där.

– Min mamma målade. Vi odlade egna grönsaker och levde primitivt. Vi hade bin, höns, får, hästar, hundar, katter och inga pengar överhuvudtaget. Jag fick min första tröja, som inte var begagnad utan köpt i en affär, när jag var 14 år. Vår familj var väldigt udda på många sätt.

SARA ÄR ÄLDST i syskonskaran. Hennes två systrar är fem och sju år yngre.

– Jag längtade alltid efter att vara som alla andra, bo i radhus och ha fasta tider, nytvättat och rent. Hemma hos oss var det alltid kaos och fullt med folk. Jag började städa väldigt tidigt – skapa ordning och struktur. Mitt rum var alltid perfekt och när kompisar skulle komma storstädade jag hela huset. Jag skämdes. Mina kompisar tyckte det var fantastiskt hos mig, för där var så fritt.

På vilket sätt har det påverkat dig?

– Upplevelsen av utanförskap kan vara så stark för ett barn. Det är något som präglat mig men som jag nu också kan känna tacksamhet över. Jag tror det kan vara bra att man inte är som alla andra och smälter in. Det väcker något slags sökande att hitta sin egen väg.

Saras väg var skrivandet. Hon skrev till sin mammas målningar från det att hon var ganska liten. Under den tiden, på 1980-talet, målade Karin Broos nästan bara kvinnoporträtt, ganska mörka sådana.

– Det var väldigt expressionistiskt med starka, utsatta kvinnor som skrämde mig som barn.

För att förstå de här kvinnorna skrev Sara små berättelser och satte namn på dem. Hon uppmuntrade av sin mamma.

– Det var märkliga historier. I dag kan jag önska att jag kunde skriva på det sättet. Rädsla för

någonting kan väcka ett kreativt behov av att uttrycka sig och försöka förstå världen.

SARA BÖRJADE SKRIVA krönikor i Värmlands Folkblad redan när hon var 15 år. Hon skickade in texter till tävlingar, fick priser och blev nominerad till Lilla August-priset för en novell.

– Till slut försvann lusten, jag skrev för att få bekräftelse. Det blev inte ens bra, det var duktigt bara.

Bekräftelsebehovet fortsatte ”genom en slags jakt på kickar.” Något som Karin Broos också berättat om.

– Jag har haft låg självkänsla och haft väldigt lätt för att läsa av andra och definiera mig själv utifrån hur andra ser mig och vill att jag ska vara. Jag tror jag har det mycket från min mamma, som är väldigt, väldigt känslig för sinnesstämning-

ar och platser, och det som ligger i luften. Man kan känna sig väldigt liten ibland – och tvärtom känna sig väldigt sedd av någon och må väldigt bra i någons sällskap.

Sara menar att det är lätt att falla in i mönster där det handlar mer om att tillgodose andras behov än att verkligen fundera över vad man själv vill eller behöver, något som hon pratat mycket med sin mamma om.

GENOM KOGNITIV beteendeterapi och ”något slags självbevarelse-drift” har Sara lärt sig att tycka om och acceptera sig själv, berättar hon.

– Jag hade under många år ätstörningar och ett självdestruktivt beteende, vilket min mamma också hade under exakt samma tidsperiod i tonåren. Men när jag blev sjuk kunde vi aldrig prata om det, eller ... hon kunde inte berätta om

There's a crack in everything – that's how the light gets in

sina erfarenheter, säga ”jag vet hur det känns, jag har också varit där”. Men samtidigt är minnena förrädiska. Mamma minns det som att hon var väldigt öppen och pratade om sig själv, men kanske var jag inte mottaglig för det och har gjort en efterkonstruktion.

I TAKT MED att Sara började med filmen kunde de båda öppna sig mer och mer och relationen fördjupas.

– Jag tror att det är lätt att bli defensiv när man är förälder, att man tänker att man gjort fel och att det varit ett misslyckande. Man lägger skulden på sig själv, men det handlar inte om det. Jag ser saker i ett annat ljus nu, mycket mer nyanserat. Det är lätt som barn att tro att de vuxna är ”hela människor som kommit till insikt”. Men vissa sår sitter kvar hela livet, vissa problem.

Du ställer frågan ”Hur nära kan man komma en annan människa?”. Vad skulle du själv svara?

– Jag tror att vi alla har våra inre rum dit ingen får komma. Och dit kanske ingen heller ska komma. Vi måste kunna ha våra hemligheter och våra fantasier som vi inte vill dela med andra. Men sen tror jag man kan försöka bryta igenom vissa lager, som handlar mer om skydd, som gör att man inte kan vara helt ärlig utan försöker bli någon annan än den man är. Sen handlar det inte så mycket om att man måste prata om allt. Det är mer ett förhållningssätt tror jag, att man vågar visa sig själv i alla sina nyanser.

Det är viktigt att tänka på som filmare också, menar Sara: Att vå-

ga skildra människor i sin helhet och inte väja för det smutsiga eller för det mörka, ”det som skrämmer en”.

– Det är rätt ointressant med den polerade ytan och framgångsberättelserna. Det är alla de här mellanrummen som är intressanta.

Sara citerar en favoritrad av Leonard Cohen:

”There's a crack in everything – that's how the light gets in”.

UNDER HÖSTEN och vintern kunde man se Karins stora utställning *Still Life* på Waldemarsudde i Stockholm. Flera av målningarna bygger på fotografier från hennes och Saras semester i Lettland.

Sara och hennes systrar har ofta fungerat modeller för att skildra stämningar i Karins måleri. Konst och liv tycks leva i symbios i familjen Broos.

– För min del är gränsen mycket tunn. Mina målningar är alltid på något sätt en spegling av mitt liv, säger Karin, i samband med utställningen.

Kan du nu, när du ser tillbaka, känna det som att du emellanåt gömt dig bakom konsten”, som Sara upplevde det under er spabelg? Har det rentav varit ett sätt för dig att komma nära dina döttrar?

– Nej, jag kan inte känna att jag har gömt mig bakom konsten. Att jag ofta har målat av mina döttrar har inte varit för att komma dem närmare. Det är ju inte några porträtt utan mer beskrivningar av olika sinnestämningar. Hos mina döttrar hittar jag en ton som jag känner igen hos mig själv, som gör det extra tacksamt att använda dem som modeller.

Hur känns det att se sig själv på filmduken?

– Det är svårt, speciellt i sådana scener där man ser hemsk ut. Men det är okej för det är som det är och ingenting är tillrättat. Det skulle vara värre om det kändes som om jag försökte se bättre ut och hade förberett mig inför varje scen.

Känner du igen dig eller ser du nya sidor hos dig själv, som du inte varit medveten om?

– Jo, jag känner absolut igen mig i filmen. Jag kan inte säga att jag upptäckt några sidor som jag inte kände till.

Hur har din och Saras relation påverkats av arbetet med filmen?

– Man kommer varandra närmare på så sätt att man ger sig mer tid att prata om allt och blicka tillbaka och försöka minnas. Men relationer är, precis som minnen, inte statiska och kan byta skepnad många gånger.

ISITT SOMMAR i P1 år 2011 berättade Karin om hur hon ville göra allt för att hindra sina döttrar från att gå i samma fällor som hon själv gjorde när hon var tonåring, då hon bland annat led av ätstörningar. Trots medvetenheten om vikten av att ge dem en sund självbild, så överfördes – omedvetet – också något, som hon i sin tur tror sig ha ”ärvt”.

– Min mamma ville aldrig vara till besvär och ville bli älskad av alla. Det förde hon över till mig och det förde jag i min tur över till Sara, och självklart även mycket annat. Sista åren har jag ändå omvärderat mycket och känt att jag varit lite orättvis mot min mamma, och låtit negativa minnen dominera.

Man måste också se allt i ljuset av den tid man lever i, menar Karin.

– Min mamma var övertygad om att det var fel att berömma sina barn för mycket, då skulle det stiga dem åt huvudet. Jag drog slutsatsen att min dåliga självkänsla bottnade i för lite beröm, så därför var det så viktigt för mig att inte göra samma misstag. Sara var ju så otroligt duktig så hon blev

överöst med beröm, och att det också hade varit helt fel förstod jag långt senare.

Hon förtydligar:

– Sara kopplade ihop sitt värde med prestationer, det ökade hennes självförtroende men undergrävde hennes självkänsla.

– Det är saker man gör i bästa välmening men som blir fel, det är viktigt att bli medveten om, säger Karin.

Jag stämmer också av med Sara, nu när filmen är klar.

Var du någonsin rädd att din och din mammas relation skulle kunna ta skada av filmmandet?

– Nej, jag är inte längre rädd för det som känns svårt. Däremot handlar det alltid om hur man berättar om något. Min intention har aldrig varit att anklaga eller ställa min mamma till svars utan mer att försöka sätta ord på vissa erfarenheter som vi har gemensamt, att hitta ett språk, att kommunicera. Tystnad är det som skrämmer mig mest.

Hur har er relation påverkats av arbetet med filmen?

– Vi har börjat prata på ett annat sätt, ge varandra mer tid att lyssna. Det är så lätt att cementera en roll av en annan och av sig själv, men man förändras ju ständigt och man måste alltid arbeta med en relation, inte bara ta varandra för givna. Jag tror att mycket handlar om tid också; att stanna upp, vara närvarande, finnas där. ●

Faten Mahdi Al-Hussaini vet att hennes arbete ger resultat. Den organisation hon har grundat har räddat ett trettiotal norska ungdomar från att ansluta sig till IS. Men priset är högt. Tjugoettåringen lever under dödshot.

----- text ANNIKA N LINDQVIST bild ØYVIND LUND -----

Den 25 augusti 2014 höll den då 19-åriga Faten Mahdi Al-Hussaini tal framför Stortinget i Oslo. Talet förändrade hennes liv. Fatens föräldrar flydde undan Saddam Hussein när hon var ett och ett halvt år. Hon växte upp på Tveita i Oslo, bortsett från ett år i Irak för att lära sig arabiska ordentligt.

Hennes yngre systrar fick göra samma sak. De var i Irak tillsammans med mamman i juni 2014 när en av småsisterna ringde och bara grät. "Faten, du måste komma! IS har kommit till stan, det är hemskt!"

Och Faten reste, för hon har alltid tagit ansvar för sina syskon. Hon såg våldet, skräcken och kistorna med unga människor som dött i kampen mot jihadisterna.

– En dag frågade en man var jag kom ifrån. Jag sa Norge och han sa "Skäms!", berättar Faten.

– Jag kunde inte förstå varför. Men han sa "Vet du inte att IS-soldater rekryteras från Norge? Några av IS-ledarna kommer från Norge! Och ni gör inget för att hindra det!"

När familjen åter var hemma upptäckte hon de budskap som den norska extremistiska organisationen Profetens Ummah sprider.

– Jag blev så provocerad! Av att de påstår att de får mörda och våldta i religionens namn och av att normmän dömer mig som om jag också vore extremist bara för att jag är muslim. Men mest provocerad blev jag av att den muslimska miljön inte gör nånting.

Hon hakade på en redan planerad demonstration den 25 augusti och höll ett drygt sex minuter långt tal.

Tonåringen i sjal, hijab, med sin vrede, sin

stadiga blick och sin starka stämma grep tag i de femtusen åhörarna.

Och i journalisterna.

– Sen var det intervjuer varje dag i tre veckor.

Hon var just klar med gymnasiet och funderade på att studera internationella relationer i London, men efter den dagen har det inte blivit skola igen.

Någonstans i raden av debattprogram, föreläsningar och tevesoffor träffade hon Yousef Bartho Assidiq. Han hade själv varit extremist, men hade börjat engagera sig mot våldsideologin.

Faten och Yousef bildade föreningen JustUnity. Syftet är att förebygga radikalisering och extremism bland ungdomar.

– Ungefär 150 ungdomar har rest från Norge för att ansluta sig till IS. Den yngsta var fjorton år. De flesta av dem dör där nere.

FATEN SER OLIKA SKÄL till att unga människor väljer IS.

– Några få är ideologiskt övertygade. De flesta har inte haft nåt positivt i livet. De har varit drogmissbrukare, är barn till missbrukare eller har varit med i kriminella gäng. Det norska samhället har inte tagit hand om dem, men IS plockar upp dem och ger dem en identitet.

JustUnity har funnits i mindre än ett år och har jobbat direkt med cirka sjuttio ungdomar.

– Ett trettiotal av dem har vi lyckats få ut från den extremistiska miljön. Vi finns där som vänner och frågar vad de vill göra av sina liv. I något fall har vi hjälpt till med att till exempel ordna praktik.

I Norge, liksom i stora delar av Europa, finns det en grogrund för terrorism.

Muslimerna känner sig missgynnade, några vänder sig till jihadistiska rörelser och begår

terrorbrott, misstänksamheten mot muslimer ökar, fler söker sig till radikala rörelser... och den onda spiralen skruvar sig allt snabbare.

Organisationer som JustUnity är en guldgruva för myndigheterna.

Prästen Carl-Ove Fæster läste om JustUnitys ideella arbete, imponerades och drog i några trådar. Geir Lippestad, massmördaren Anders Behring Breiviks förste advokat, tog plats i JustUnitys styrelse och organisationen får nu bidrag från norska staten.

– Det känns bra att få vara med och kämpa mot extremism. Och Faten har lätt att få komma in i skolorna, det är inte alls lika lätt för en präst i norska kyrkan. Hon har varit lite av en dörröppnare för att få prata om tro, berättade Carl-Ove Fæster när han tillsammans med Faten Mahdi Al-Hussaini och biskop Esbjörn Hagberg medverkade i temaveckan *Livet värt att leva* i Karlstad i mars.

JustUnity

JustUnity tar sin utgångspunkt i de båda grundarnas erfarenheter och har koncentrerat sig på att arbeta mot jihadism och religiös extremism. Nyligen anslöt sig Siri Sønsteli. Hon är en av överlevarna från Utøya, och organisationen kommer nu att mer uttalat engagera sig också mot högerextremism.

I takt med att föreningen blivit mer efterfrågad arbetar de allt mindre direkt med ungdomar och ger i dag huvudsakligen kunskap och råd till dem som möter ungdomar: lärare, rektorer, socialarbetare, poliser.

LÄS MER om JustUnity på www.justunity.no
Faten Mahdi Al-Hussainis tal framför stortinget kan du se här:

www.nrk.no/video/PS*169909

Också i Norge förs en livlig dialog mellan olika religioner.

– Judar, kristna, muslimer, det går fint. Det som saknas är en dialog muslimer emellan, säger Faten.

– När jag var liten var det ingen som frågade om man var sunni- eller shiamuslim. Nu sprids det flygblad på skolorna som säger att det är ok att dräpa någon för att den är sunni eller shia.

Spridandet av hatbudskap på skolor och i moskéer är sådant som hon tycker att det norska samhället måste våga se och reagera emot.

Men framförallt tycker hon att muslimer själva har det största ansvaret för att berätta för polisen när jihadistiska budskap sprids.

– Vi måste öppna oss! Och vi kan inte alltid säga ”du är rasist!” om någon kritiserar islam.

Faten har fått priser för sitt engagemang.

Hon har nära kontakt med statsminister Erna Solberg och i år höll hon 17:e majtalet på Nationalteatret i Oslo.

Men hon är också djupt hatad av folk på högerkanten och islamkritiker tycker att hon borde ta av sin hijab.

Motståndet från dem som fruktar alla former av islam kan hon ändå hantera. Det är värre med hatet och de direkta hoten från muslimskt håll.

– De kritiserar mig för att jag sminkar mig, för hur jag klär mig, för att jag tar i hand när jag hälsar, för att jag reser ensam utan manligt beskydd...

Fadern hade vant sig vid att hans äldsta dotter är en som bryter väg, som tagit strid för att gå till moskén i jeans eller få åka på lägerskola i tonåren. Men nu, med telefonsamtal från

upprörda män som säger att han ska se till att hans dotter täcker sig, för annars...

Hon lever under ständigt dödshot och har polisbeskydd.

Flera gånger har hon tänkt sluta åka runt och prata.

– Men så kommer jag ut och möter en människa som säger att du gav mig hopp. Eller så tänker jag på alla de ungdomar som jag inte kan rädda om jag slutar.

HON FÅR FRÅGAN om hon skulle ha gjort samma sak igen. Svaret kommer blixtsnabbt:

– Nej. Jag skulle aldrig ha gjort det igen.

– Jag skulle ha hållit mitt tal, men jag skulle aldrig, aldrig trätt fram på samma sätt igen. Det har kostat mig min hälsa, mitt rykte, min säkerhet och min familjs säkerhet. ●

”Jag skulle aldrig ha gjort det igen”

Faten Mahdi Al-Hussaini är tydlig i sin kritik av IS. Men hon vägrar numera att offentligt ta avstånd från terrordåden när hon får frågan av medierna. ”De har inget med mig att göra. Ingen kristen behöver ta avstånd från Breivik”.

Diakonins framväxt

Läser man skildringar av livet i Stockholm i mitten av 1800-talet ser man att nöden var mycket stor: föräldralösa barn, svältande vuxna, fylleri, arbetslöshet, sjukdom.

Denna stora nöd inspirerade till kristet motiverade sociala insatser kring exempelvis sjukvård och utbildning.

Ett av många uttryck för dessa insatser som ville komma sin nästa till undsättning och blåsa liv i en stelbent kyrka, blev den framväxande diakonala rörelsen. En rörelse som ville predika, men samtidigt insåg att den som saknar bröd inte är en bra lyssnare. Nya institutioner, fristående från kyrkan, började därför utbilda diakoner inom exempelvis sjukvård och undervisning.

Under hela 1900-talet och en bit in på 2000-talet har dessa institutioner fortsatt att utbilda de svenska diakonerna.

Sedan år 2014 har dock Svenska kyrkan överfört det avslutande året för diakoner till sitt eget utbildningsinstitut.

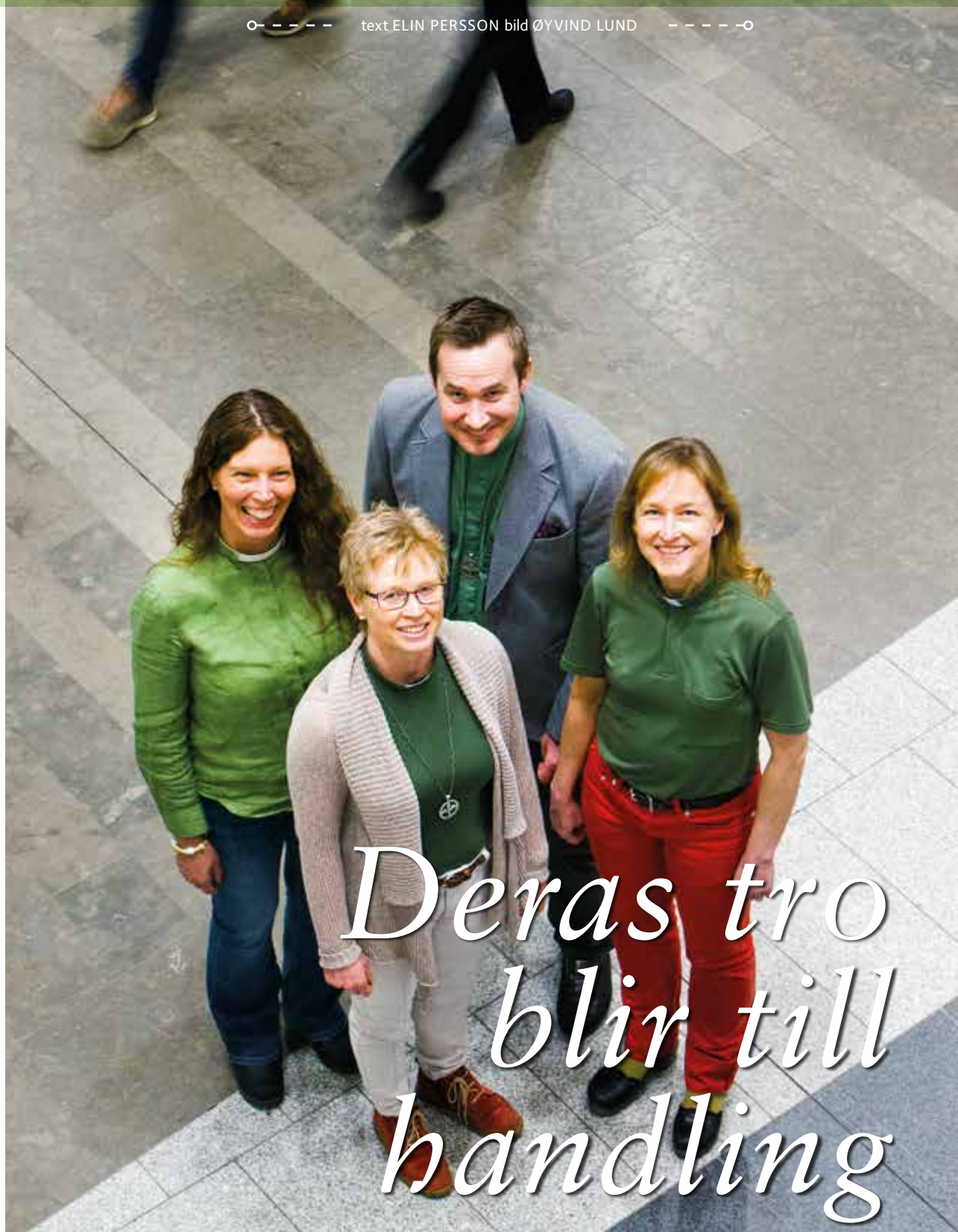
Karlstad-Hammarö

Inom Kyrknytt's spridningsområde Karlstad och Hammarö, finns i dagsläget 15 anställda diakoner.

Här följer ett litet axplock av verksamheter de arbetar med: Jul i Gemenskap, Julänglarna, Skattkistan med gratis kläder, Vintervärme – boende för hemlösa, Digniti Omnia – stöd till Eu-migranter, självvårdande samtal, engagemang vid flyktingboendena, Etisk pub, Ungdomsbussen som står vid torget på fredagarna, meditation, heliga danser, Bara vara-dagar, Hopptornet – för barn till missbrukande föräldrar, Växtplats Viken – för daglediga, kyrkans familjerådgivning, Samtalsakuten, familjearbete för särskilt utsatta, Familj och sorg, samordning av volontärers insatser, Karlstads kyrkliga stadsmission och Ria.

Frågar man kyrkans medlemmar vad kyrkan ska prioritera blir resultatet en arbetsbeskrivning för diakoner: Hjälp till utsatta människor, arbete med barn, unga och äldre, själavård, gemenskaper för ensamma, ta ställning och bilda opinion, främja samtal om livsfrågor – uppgifter där tron omsätts till praktisk handling.

text ELIN PERSSON bild ØYVIND LUND

*Deras tro
blir till
handling*

5 bord, en bänk och en stol

Historiskt sett kan man översätta diakoni inom Svenska kyrkan med social omsorg. Ett sätt att försöka beskriva den stora spännvidden i dagens diakonala arbete är att använda bilden av bord, bänk och stol.

KÖKSBORDET

Omsorg om andra – att skapa rum för samhörighet och gemenskap, att lyssna till en annan människas livsberättelse. Konkreta insatser för behövande som EU-migranter, flyktingar, arbetslösa, ensamma eller människor som på annat sätt är i nöd.

PARKBÄNKEN

Uppsökande verksamhet som dag- och nattvandringar på gator och torg eller på nätet, närvaro på sjukhus, inom kriminalvården, vid familjecentrum, på köpcentra och andra offentliga platser utanför kyrkans egna.

RUNDA BORDET

Samtalsgrupper med personer med liknande erfarenheter: sorg, skilsmässa, långtidssjukskrivning, relationssvårigheter. Det kan också handla om samtal kring etik eller sorg med personal inom hemtjänst och sjukvård, gruppverksamhet med barn till missbrukande eller psykiskt sjuka föräldrar samt att erbjuda retreat, pilgrimsvandring, meditation och liknande.

SOFFBORDET

Enskilda samtal, så kallad själavård. Samtalen kan ske utifrån ett särskilt behov eller ge personen hjälp i ett andligt sökande mot mognad och fördjupning. Diakoner har, precis som präster, tystnadsplikt.

SKRIVBORDET

Administrativa insatser som ekonomiskt bistånd, fondhantering och arbete med ideella. Även uppföljning, utvärdering och forskning.

TALARSTOLEN

Kan sägas vara "stand up-diakoni" i syfte att stå upp för värdiga livsvillkor och mänskliga rättigheter. Gestaltas evempelvis via insändare, upprop och samtalskvällar kring aktuella frågor.

ALTARET/NATTVARDBORDET

Regelbunden medverkan i gudstjänsten. Utan diakoni och ett diakonalt förhållningssätt – där alla människor blir sedda och tagna på allvar – blir gudstjänstens evangelieläsning bara vackra ord.

KÄLLA: "Diakonins sju bord, om mänskligt engagemang" av Sanna och Hans-Erik Lindström.

Genom tiderna har diakoner ofta varit ganska anonyma. Det vill vi försöka ändra på och presenterar här de fyra senaste anställda diakonerna inom Kyrknyttets spridningsområde.

EVA PERSSON

Ålder: 57 år

Arbetar i: Karlstad
Pastorat

Favoritcitrat ur

Bibeln: "I honom är det vi lever, rör oss och är till" (Apg 17:28)

” Jag ville möta människor på ett djupare plan

ANDREAS HÖGENÅ

Ålder: 40 år

Arbetar i:

Domkyrkoförsamlingen

Favoritcitrat ur Bibeln:

"Ty liksom vi har en enda kropp men många lemmar, alla med olika uppgifter, så utgör vi, fast många, en enda kropp i Kristus, men var för sig är vi lemmar som är till för varandra" (Rom 12:4-5)

” Ibland kan vi vara ett vikarierande hopp

” Kyrkan behöver bli bättre på att minska stressen

MARIE TÖRNQVIST

Ålder: 46 år

Arbetar i: Västerstrandskyrkan

Favoritcitrat: Heliga Birgittas bön "Herre, visa mig din väg och gör mig villig att vandra den"

Jag har känt mig buren hela vägen

När hon får hitta lösningar på problem – då mår Eva Persson som allra bäst i sitt yrke. En av diakonens viktigaste uppgifter tycker hon är att inge hopp – också till den som för stunden inget har.

ATT FÅ VARA MED och utveckla diakonin är viktigt för Eva Persson. ”Annars slocknar jag”, som hon uttrycker det.

Strävan efter förbättringar och nya möjligheter har lett till ett yrkesliv som i hög utsträckning präglats av olika projekt och förändringsarbeten.

Innan vi återkommer till förändringsarbetet ska vi beröra vikten av att som diakon inge hopp och en känsla av meningsfullhet. Det är centralt för hur Eva ser på sin roll.

– Det är viktigt att förmedla att oavsett hur tillvaron ser ut så kan vi försöka hitta hopp och meningsfullhet tillsammans. Ibland kan vi diakoner vara det där vikarierande hoppet.

Vidare beskriver hon diakonin som ett kroppsspråk – att visa sin tro i handling, visa Kristi kärlek genom det man är och det man gör.

– Det handlar om att ge sin röst åt den som för tillfället ingen har. Att vara en röstbärare, sammanfattar hon uppdraget.

Det gäller också att hela tiden fundera kring hur det diakonala arbetet bedrivs så professionellt som möjligt – att inte slå sig till ro, men ändå finna en arbetsro.

– Inom kyrkan behöver vi se över vårt uppdrag, vilka resurser vi har och samtidigt se hur behoven förändras i samhället och vilka lagar och regler som gäller för tillfället. Vi behöver vara kreativa och kloka. Dessutom är det jätteviktigt att samverka med andra samhällsaktörer och volontärer.

De närmaste åren ska Eva arbeta som delprojektledare för Digniti Omnia, vilket betyder ”Ett värdigt liv för alla” och riktar sig till EU-migranter i syfte att försöka bidra till att rusta individerna så att de kan bryta sitt utan-

förskap.

– Vi vill försöka bidra till att de ska kunna leva som fullvärdiga EU-medborgare och ta aktiva, medvetna beslut om sitt liv.

Eva föddes in i kyrkan, hennes föräldrar var aktiva i missionsförsamlingen. Hon minns att hur liten hon än var så fanns det saker man kunde hjälpa till med.

– Det behövde inte vara proffsigt alls, alla behövdes. Jag föddes in i en atmosfär där man på ett självklart sätt hjälptes åt, säger hon och fortsätter:

– I efterhand har jag förstått att min mamma var väldigt diakonal, även om hon inte arbetade som just diakon.

Under sitt eget yrkesliv har Eva prövat många olika saker. Ofta har det inbegripit människor och fysisk aktivitet, hon har till exempel varit idrottslärare och arbetat med friskvård.

– För mig är det så tydligt att kropp och själ hör ihop. I dag är det ett stort fokus på kropp och hälsa. Samtidigt är det viktigt att lägga lika mycket tid på själen och relationen till Gud. ●

Hon vill få oss att våga prata mer om döden som en naturlig del av livet. Dessutom brinner Marie Törnqvist för mindfulness och vandringar i skog och natur.

NÄR HON TÄNKER tillbaka på sitt liv inser Marie Törnqvist att hon alltid haft vad hon själv kallar för ”lätt att känna in människor” – fått dem att prata.

Länge sökte hon efter en hållpunkt i livet och det förde henne till New age och yoga.

– Den filosofin blev viktig för mig, men jag hade ingen gudstro från början. För mig var det mer en diffus tro på det goda i livet, en kraft av något slag.

För tolv år sedan blev hon, efter många år inom bland annat hotell- och restaurangbranschen, sjukskriven för utbrändhet. Den tidpunkten utgör ett tydligt ”före och efter” i hennes liv. Det var då hon gick till kyrkan, pratade med präster och diakoner och fick möjlighet att göra en praktikperiod i Svenska kyrkan.

– Det blev ett avstamp. Den där

kraften från universum som jag alltid varit medveten om fick nu ett namn för mig – Gud. Det var hos Gud och Svenska kyrkan som jag hittade hem.

VISTELSEN I KYRKAN väckte tankar kring vad hon egentligen skulle ägna sig åt och innan hon blev diakon arbetade hon två år som diakoniassistent. I dag innefattar hennes yrkesvardag samtal enskilt och i grupp, hembesök och andakter. Tillsammans med kollegor och andra aktörer arbetar hon också för nya mötesplatser och en bättre vardag för många människor.

Gång på gång slås hon av det häftiga i att en liten sak hon gör som diakon kan ha stor betydelse för någon annan.

Marie försöker beskriva den speciella känslan av att få använda sig av Guds kraft:

– Det är jag som sitter där och har samtal med en medmänniska, men samtidigt är det någonting som finns med i samtalet – det är Guds kraft. Vi förmedlar Guds kraft till varandra i samtalet både medvetet och omedvetet.

– Jag har funderat och samtalat med andra kring frågan om huruvida du är en bättre människa som kristen. Men nej, det tror jag inte. Men du rymmer en aktiv strävan efter att bli en bättre människa i ord, tanke och handling.

Hon har flera tankar kring hur hon skulle önska att kyrkan kunde utvecklas. På senare tid har hon tänkt mycket på att vi pratar så lite om döden i samhället.

– Där skulle jag vilja göra en insats genom att våga beröra de frågorna. Jag vet att många har funderingar kring sjukdom och död.

En annan viktig fråga för Marie är stressens utbredning i samhället och hur kyrkan kan erbjuda en tydligare motvikt.

För egen del finner hon ofta vila och kraft i naturen. Hon tycker också om att dansa och yoga. Medveten närvaro, mindfulness, är ett synsätt som hon gärna vill implementera i kyrkan.

– Jag tror att vi med inre stillhet känner Guds närvaro bättre och att vi behöver prata på allvar om hur stressen påverkar oss. ●

Att hjälpa människor att hjälpa sig själva är det allra viktigaste för **Andreas Högenå**. Han ser diakonin som ett yrke i dialog med samtiden där det är viktigt att vara påläst och insatt i samhällsdebatten.

PLATSEN ÄR Malmkillnadsgatan i Stockholm. Bland de prostituerade som tillbringar många timmar där varje natt vandrade Andreas Högenå tillsammans med Elise Lindqvist från St:a Clara kyrka.

– Jag såg sårbarheten hos dem som samhället vänder ryggen åt. De prostituerade ses ofta på med förakt, men kyrkan och Kristus var där och såg dem som människor. Det väckte någonting hos mig. Efter en hel del sökande och funderande kom jag fram till att det nog var diakon jag skulle bli.

Andreas säger att han haft bönen med sig hela livet, en slags barnatro även om han inte alltid definierat sig som kristen. Han utbildade sig till, och trivdes som,

ambulanssjukvårdare. Men mötena, ofta med människor i kris, blev korta och fragmentariska; han önskade sig någonting annat – mer tid med varje individ.

– Jag ville möta människor på ett djupare plan. Den möjligheten har jag fått i dag. Samtidigt är jag glad att jag är 40 år och haft andra jobb – det hjälper mig att få perspektiv och acceptera att ingen kan göra allt.

ARBETSUPPGIFTERNA varierar och kan vara alltifrån enskilda samtal till att besöka EU-migranter ute i fält. Ingen dag eller knappt timme är den andra lik och Andreas sammanfattar sitt arbete med ordet empowerment, att hjälpa någon

annan att kunna hjälpa sig själv.

– Det handlar aldrig om att jag ska knyta dina skor åt dig, men tillsammans kan vi göra det, och sedan gör du det själv, förklarar han.

DET HAR ALDRIG varit aktuellt för Andreas att bli präst.

– Som sökande kristen upplevde jag att andra kristna hade svar på i princip allt, därför tog det lite längre tid för mig att finna min väg till tron. Som sökande hade jag så många frågor.

Just lyssnandet vill Andreas gärna slå ett extra slag för. Den sortens lyssnande som är på riktigt.

– Det är många i vårt samhälle i dag som är väldigt bra på att prata, som pratar nästan hela tiden. Men

hur många lyssnar verkligen – det är inte lika många.

Diakoni utövas alltid i dialog med samtiden, menar Andreas. Därför är det så viktigt vara påläst, att hela tiden vara på tårna. När vi ses upptar EU-migranternas svåra situation mycket av hans och kollegornas tankar och hjärtan. I en sådan politiskt laddad fråga är det skönt att hans roll är partipolitiskt neutral.

– Ibland får jag höra saker som jag absolut inte håller med om, men som diakon ska jag vara neutral. Det gör att jag kan vila i att vara just diakon.

ANDREAS SER DIAKONEN som en form av bro mellan den enskilda människan och samhället. Alla som söker hans hjälp är inte troende, och det är på inget vis ett måste för att söka hjälp hos en diakon, säger han.

– Jag är en kristen som med hjälp av diakonin ska hjälpa mina bröder och systrar. Det är just min uppgift. ●

Hon känner att hon i diakonin har hamnat alldeles rätt. Nu får **Maria Carlsson** möjlighet att ta med den andliga dimensionen när hon möter människor.

PRECIS SÅ HÄR kan diakonin se ut, säger Maria Carlsson och sveper med handen över caféet i Rudskyrkan. Från det intilliggande kyrkorummet dånar orgelmusik och aktivitet pågår på flera håll.

Mitt i den här verksamheten har Maria sin plats sedan ungefär ett år tillbaka. Hon är alltså relativt nybliven diakon och på frågan om hon har hamnat rätt svarar hon ett ruggande ”ja”.

MARIA ARBETADE i många år som arbetsterapeut och trivdes. Men så kom hon till en punkt när hon kände sig färdig och längtade till något annat. Många av de patienter hon träffade var i kris och hon saknade den andliga dimensionen när hon mötte dem.

– En kväll när min man och jag satt och pratade sa han plötsligt:

”Men det kanske är diakon du ska bli”.

Den frågan fick Maria att fundera och hon tog kontakt med stiftsdiakonen. Snart var bollen i rullning.

– Jag har känt mig buren hela vägen genom utbildningens alla steg, känt att det här går att genomföra.

VÄGEN TILL DIAKONYRKET har gett henne en chans att fördjupa tankar som hon haft länge – tankar om vårt liv här tillsammans.

– Nu när jag hittat rätt yrkesmässigt så blir det så tydligt: ”Jag kan ju vara så här, men jag har inte fått utrymme att vara det”. Det var det här jag skulle till.

Nu brinner Maria för att skapa kontaktytor, att verkligen vara en kyrka med relevans för Rudskor-

na, en kyrka som finns i samhället. Centralt för henne är det som kallas exposure, att utsätta sig själv för utsatthet.

Maria beskriver diakonens uppgift som att vara en medvandrande och möjliggörare.

– Det handlar alltid om att vara lyhörd, att se den människa du har framför dig och fråga vad den vill. Det finns en uppgift till var och en av oss och ibland kan vi hjälpa varandra att hitta fram.

Den största glädjen finner hon i det mellanmänniskliga mötet. Det som kan lämna efter sig vad Maria beskriver som ”en värme i bröstet”.

– Vi måste visa oss som de människor vi är, säger hon och påpekar vikten av att alltid prata om det okränkbara människovärdet. Inte minst i dessa tider när främlingsfientlighet och misstro sprider sig i samhället.

– Kommer vi att komma ihåg 2010-talet som då vi började blunda? För att det inte ska ske måste vi fortsätta prata med varandra. ●

HUR SONAR KYRKAN SIN MÖRKA HISTORIA?

Kyrkan har en mörk historia. Under långa tider deltog den i utsortering och särbehandling av romer och samer. Hur kan Svenska kyrkan försonas med detta, med dagens romer och samer – och på riktigt inkludera alla i kyrkolivet?

----- text ULRIK SCHELLER -----

Vi måste få igång en diskussion på olika nivåer inom kyrkan, menar Kaisa Syrjänen Schaal, enhetschef på Svenska kyrkans enhet för flerspråkighet. Fler behöver berätta om sina upplevelser så att kyrkans folk tar till sig och ser hur det varit.

Kyrkan gav nyligen ut en vitbok om kyrkan och samerna. En kortare rapport om kyrkan och romerna ska nu följas upp av ett tvåårigt forskningsprojekt om romernas roll i kyrkan under åren 1900-1950. Men Kaisa Syrjänen Schaal tror att såren efter alla år av diskriminering kommer att ta lång tid att läka.

– Det är samer och romer som bestämmer när vi kan sätta punkt för bearbetningen, säger hon. Det vi måste börja med är att benämna det som varit fel. Såren kan inte läka om vi inte ens benämner dem.

De första romerna kom till Sverige 1512. Det var fem år innan Martin Luther spikade upp sina teser på kyrkporten i Wittenberg, en startpunkt för reformationen som så småningom ledde till bildandet av Svenska kyrkan. Romerna hade en stark kulturell identitet, flyttade runt och räknades inte som svenska medborgare förrän långt in på 1900-talet.

Länge hade människor inte rätt till fattigvård om de inte bott i socknen tre år. För romerna, som sällan kyrkobokfördes, blev det ett moment 22: Prästen kunde vägra kyrkobokföring för äldre och de med begränsad arbetsförmåga. Eller skriva in personer i obefintlighetsboken för att de saknade fast bostad. I praktiken blev det omöjligt för de flesta romer att bli bofasta.

På vissa håll köpte socknen hus i andra socknar och gav romerna både hus och enkelbiljett dit för att slippa kyrkobokföra dem där faktiskt befann sig. På några håll inrättades arbetsanstalter där ”tattare” och ”lösdrivare” inkvarterades och sattes i arbete. Barnen utackorderades ibland till ”kristna”, ”välkända” familjer för att de som vuxna skulle smälta in i majoritetssamhället.

Enligt rapporten om kyrkans förhållande till romerna tog kyrkan sällan ställning för romerna vare sig centralt, i sociala nämnder (där prästen länge var självskriven) eller lokalt i kyrkolivet. Inte ens i samband med de så kallade tattarkravallerna i Jönköping 1948 agerade kyrkan – trots att romer då blev förföljda, misshandlade och drevs ur sina hem.

Rapporten hävdar att kyrkans arbete och medvetenhet om romernas situation inte förändrats nämnvärt under 2000-talet, trots att dåvarande ärkebiskop KG Hammar år 2000 framförde en offentlig ursäkt för hur kyrkan behandlat romer:

”Där vi skulle vara bärare av evangeliet, budskapet om Guds villkorlösa kärlek, där bidrog vi till att resa murar, skapa främlingskap, ta del i förföljelsen. ... när vårt samhälle stiftade lagar som utdefinierade folk så blev kyrkan inget skydd utan kanske till och med en pådrivande faktor. Vi känner sorg och smärta över detta.”

HUR VAR DET DÅ MED SAMERNA OCH KYRKAN? När kungamakten ville utöka makten i norr tog den från slutet av 1500-talet hjälp av kyrkan. Kungen beslutade att inrätta kyrkplatser och bygga kyrkor för att kristna samerna. Kyrkan gick in för uppgiften – men med kristnandet verkar det ha gått sådär. De flesta samer fortsatte att utöva sin egen, traditionella religion vid sidan av att de kommande besöken i kyrkorna.

Först under missionären och prästen Lars Levi Laestadius väckelserörelse en bit in på 1800-talet, tycks kristendomen ha fått riktigt fäste bland samerna. Väckelsen fick en positiv inverkan

för många samer när överdrivet brännvinsbruk och frekventa renstöder minskade.

Präster hade stor makt över den samiska befolkningen. När staten reformerade samepolitiken i början av förra seklet fick kyrkans män, som biskopen och riksdagsmannen Olof Bergquist i Luleå, utforma den.

För att bevara ”fjällapparna” måste deras barn isoleras från civilisationen, menade han och många av prästerna i norra Sverige. Under åren 1913-1962 sattes därför renskötande ”fjällappars” barn i nomadskolor, internat med medvetet enkel standard där det inte undervisades i alla ämnen. En blivande renskötare ansågs exempelvis inte behöva läsa fysik, kemi och samhällskunskap. Eller samiska! Barnen skulle inte skämmas bort och överutbildas – de skulle ju bli renskötare!

De bofasta samernas barn sattes däremot i byskolan och fick vanlig undervisning. Vilka som räknades som bofasta respektive ”fjällappar” bestämdes ganska godtyckligt med hjälp av prästerna. I samma by kunde den ena samiska sjuåringen bedömas vara nomad, medan det lika samiska grannbarnet sågs som bofast.

UNDER 1900-TALETS FÖRSTA ÅR kom rasbiologi och rashygien i ropet och 1922 inrättades Statens institut för rasbiologi i Uppsala. Alla politiska partier stödde beslutet; riksdagsmotionen var under-tecknad av både socialdemokraten Hjalmar Branting och högerns Arvid Lindman. Därför är det kanske inte så konstigt att även kyrkans män i mycket stor utsträckning understödde och hjälpte institutet att i första hand kartlägga den samiska befolkningen.

Institutets chef Herman Lundborg och hans medarbetare reste flitigt i norra Sverige och mätte skallar, beskrev ansiktsdrag och kropps-konstitution, hår med mera. Ofta fotograferades också de undersökta människorna, barn som vuxna, helt nakna. Allt i vetenskapens namn.

Inte förrän 1958 lades institutet ner.

Nu har ärkebiskop Antje Jackelén offentligt talat om hur kyrkan behandlat samerna och försöken att lyfta fram tidigare oförrätter och bättre inkludera samer och samisk kultur i kyrkolivet har intensifierats. ●

Erkända nationella minoriteter

I Sverige bor 20 000-40 000 samer. I drygt 50 samebyar finns knappt 5 000 renägare och drygt 250 000 renar. Cirka 6 000 svenska medborgare talar nordsamiska och några hundra lulesamiska respektive sydsamiska.

Det samiska området kallas för Sápmi. I Norge, Sverige och Finland finns sameting, ett slags parlament med visst inflytande över samiska frågor. Totalt bor 80 000-115 000 samer i Norden och Ryssland, över hälften av dem i Norge.

Antalet romer i Sverige är 50 000-100 000. Omkring 10 000 av dem har invandrat efter kriget på Balkan på 1990-talet. Romerna talar flera olika språkvarianter och har delvis olika kulturella traditioner.

Såväl samer som romer är erkända som nationella minoriteter, vilket ger särskilda rättigheter vad gäller bland annat språk och myndighetskontakter.

Vitboken, den vetenskapliga antologin ”De historiska relationerna mellan Svenska kyrkan och samerna”, med Daniel Lindmark och Olle Sundström på Umeå universitet som redaktörer, kom ut i april.

Rapporten som det nya tvååriga forskningsprojektet om romerna och kyrkan tar avstamp från är Ida Ohlsson Al Fakirs ”Svenska kyrkans förhållande till romer och resande 1900-1950”.

Livet efter döden börjar i dag

----- text SÖREN DALEVI bild PER HARDESTAM -----

Vad tror kristna händer
efter döden?
Någon har försökt berätta
det för mig, men jag blev
inte nöjd med svaret.
Kan du förklara?

Hälsningar Harald

Jag såg på en svensk TV-deckare häromdagen, där huvudpersonen fick frågan "Vad tror du händer efter döden". Han svarade: "Det blir svart. Gardinen dras ned".

Så tror inte de kristna.

Den judendom som de första kristna kom ur trodde nämligen på en uppståndelse från de döda.

Det var en viktig poäng, och finns därför i de kristna trosbekännelsernas formuleringar: "[vi tror på] de dödas uppståndelse och ett evigt liv". Som de judar de var betonade de första kristna dessutom den kroppsliga uppståndelsen och tänkte sig alltså inte bara att personligheten skulle uppstå, utan även kroppen.

Men frågan om vad som händer efter döden var svår även för dem.

Paulus får faktiskt frågan i ett av sina brev, frågan låter lite som din,

och han har svårt att ge ett enkelt svar exakt "hur" det ska gå till. Men att det ska ske är viktigt för Paulus, och han säger till och med att om vi inte tror på uppståndelsen är vår tro meningslös.

Tron på uppståndelsen är således, enligt Paulus, en central pelare i den kristna tron; "Gäller vårt hopp till Kristus bara detta livet, då är vi de mest ömkansvärda av människor" (Första Korinthierbrevet 15:19).

JAG ÄR DOCK RÄDD att mitt svar på din fråga kommer att lämna dig lika besviken som de svar du tidigare fått och som du inte blev nöjd med. För exakt "hur" det går till och "vad" som händer, ja, där lämnar såväl den judiska som den kristna traditionen oss i sticket. "Himlen" och "paradiset" blir till symboler som inte direkt specificeras.

Faktum är att många judiska och kristna tänkare tvärtom betonat att man ska avhålla sig från att spekulera kring vad som sker efter döden – de betonar istället

att man ska fokusera på livet här och nu.

Himmelriket är något vi skapar här på jorden, inte något vi ska längta till efter döden.

Sett ur det perspektivet är såväl himmel som helvete något vi kan förstå genom att betrakta den tillvaro vi skapar här på jorden.

Vår uppgift som människor blir därmed att göra vad vi kan för att himmelriket ska uppstå redan här.

Undervissa perioder har drömmen om himmelriket blivit så stark att den inneburit att människor flytt ett ansvarstagande liv här och nu för att istället fantisera om

det kommande. Då hamnar man lätt vilse.

Selma Lagerlöfs roman *Jerusalem* är en bra beskrivning av en sådan religiositet. Knutbyförsamlingen är ett liknande, nutida exempel.

Alltför mycket spekulation och alltför mycket svärmande kan på så sätt leda oss vilse och göra oss förvirrade.

Därför skulle jag säga att livet efter döden börjar i dag. Vilket inte hindrar att jag även tror på en himmel efter döden; det blir inte svart.

Tvärtom, gardinen dras upp och ljuset kommer in. ●

Ställ frågor till biskop Sören

Sören Dalevi blir Karlstads stifts nya biskop i höst. Som biskop förväntas han skriva ett så kallat "herdabrev", en text där han formulerar sin teologi och hur han ser på kristen tro.

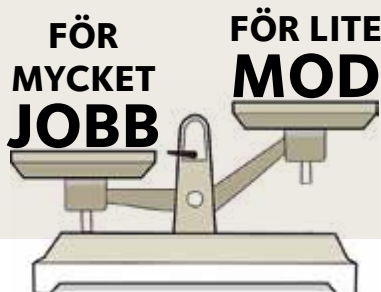
Nu behöver han din hjälp! Vilka frågor har du om kristen tro? Utifrån de frågor som bland annat Kyrknyttets läsare ställer, kommer Sören att strukturera sitt herdabrev. ●

MEJLA FRÅGA/FRÅGOR TILL: cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

Det här
ångrar vi mest
på dödsbädden

Sjuksköterskan Bronnie Ware jobbar inom palliativ vård i Australien och har pratat med många döende människor. För ett par år sen listade hon de fem saker hennes patienter ångrade mest.

Då begravningsbyrån Fonus i slutet av förra året tog reda på vad just svenskar är rädda för att ångra på sin dödsbädd blev listan så här.

1. Jag ångrar att jag inte haft mod att leva efter mina drömmar.
2. Jag ångrar att jag jobbade för hårt.
3. Jag önskar att jag haft modet att uttrycka mina känslor.
4. Jag önskar att jag haft bättre kontakt med mina vänner
5. Jag önskar att jag unnat mig att vara lyckligare.

KÄLLA: *The top five regrets of dying* av Bronnie Ware.

1. Att jag inte vågade göra det jag drömde om.
2. Att jag inte reste mer.
3. Att jag var för lite med mina barn.
4. Att jag tog livet för allvarligt.
5. Att jag jobbade för mycket.

KÄLLA: *Fonus har intervjuat 1 047 personer i åldrarna 18-79 år.*

Från förbud till STANDARD

Att Alfred Nobel var en varm förespråkare av kremation berättar Helena Hultcrantz, Per Albeck och Monica Coruña då vi ses på deras arbetsplats, krematoriet på Rud. Nobel såg helt enkelt kremation som

ett nödvändigt och rationellt sätt att hantera problemet med de överfulla kyrkogårdarna över hela Europa. Han övervägde till och med att donera pengar, de pengar som sedan gick till Nobelpriset, för att inrätta krematorier i de svenska städerna.

Nobel var inte ensam i sin kamp. Många vetenskapsmän, läkare, författare och konstnärer stöttade den så kallade eldbegängelserörelsen. En rörelse som till sist vann i den då mycket kontroversiella frågan. Intressant nog är det fortfarande långt färre som kremeras i katolska länder än i protestantiska – först 1964 hävdades som exempel Vatikanens banbulla mot kremation.

Helena, Per och Monica tar fram statistiken för Sverige. Den visar att bara 4,5 procent av de avlidna kremerades i mitten av 1930-talet. Därefter stiger siffran för varje år och numera är det i stort sett standard – i fjol var det hela 81,3 procent som kremerades.

Just krematoriet på Rud tog förra året emot drygt 1 600 personer. Det är något fler än normalåret, siffran brukar ligga på 1 300-1 400.

– Vårt upptagningsområde går från Norra Dalsland till Torsby och vidare ner mot Väse, berättar Per som arbetat här i 30 år och tillsammans med sina kollegor gläds över att krematoriet snart ska byggas ut.

Kristendomen förbjöd länge likbränning – när Alfred Nobel kremerades år 1896 hade eldbegängelse bara varit tillåtet några få år i Sverige. I dag kremeras drygt 80 procent av alla som dör i vårt land.

----- text & bild CECILIA HARDESTAM -----

Anläggningen börjar nämligen bli lite sliten och att det enbart finns en ugn gör verksamheten sårbar vid reparationer och service. Tillbyggnaden blir i två våningsplan och betydligt mer lättarbetad, får två nya ugnar och utrustas med den allra senaste tekniken för rening av rökgaser.

– Dessutom får vi ett särskilt rum med fönster in mot platsen där ugnarna står. Det är för anhöriga som vill vara med under själva kremationen, säger Monica.

Även i dag händer det då och då att anhöriga vill vara med.

– Vi är alltid mycket noga med att allt ska vara vackert, värdigt och fint, säger Helena. Detta är ju den sista tjänst man gör för någon.

SAMMA INSTÄLLNING gäller övriga delar i arbetet: förbereda begravningar som hålls i de intilliggande kapellen, hjälpa de anhöriga välja ut en gravplats de verkligen tycker om och hjälpa till vid urnsättning.

– När de anhöriga ska välja gravplats reserverar vi alltid ett par timmar för att ge tillräckligt med lugn och ro. Och om någon är tveksam uppmanar vi till att gå hem och fundera en runda till; detta är ju inget beslut man kan ångra i efterhand.

Ja, en form av stillsam hängivenhet, tålmod

och stor noggrannhet är nog förutsättningen för att passa för arbetet. Det gäller ju till exempel att verkligen vara uppmärksam genom hela kedjan för att se till att rätt person får sin sista vila i rätt urna. Och vartannat

år, då ugnens botten behöver bytas ut och sedan långsamt värmas upp med 10-15 grader i timmen tills den når sina 1 000 grader, turas de tre om att övervaka processen och finns på sin arbetsplats tre dygn i sträck. ●

Trots de tekniskt väl utvecklade maskinerna behöver Per Albeck, Monica Coruña och Helena Hultcrantz ha god kunskap om vad som händer inne i den omkring tusengradiga ugnsvärmen.

CAFÉER OCH ÖPPNA KYRKOR

Sommarcafé, Alsters sockenstuga Ulvsby

Mån-fre 27/6-15/7 11.00-16.00

Kom och ta en fikapaus vid vackra Alsters kyrka. Vi serverar kaffe/te och saft till hembakat fikabröd.

Besök gärna kyrkan som är öppen samma dagar och tider som caféet.

Mån-ons 14.00 har vi dessutom en kortare andakt i kyrkan. Välkomna!

Sommarcaféet, Hammars gård

Ons-sön 6/7-14/8 11.00-17.00

Här kan du njuta av kaffe/te, smörgås, fika och glass, se utställning på tema hopp – måleri, broderi och foto samt handla Fairtradeprodukter.

Glasscafé, Kronoparkskyrkan

Torsdagar 30/6-25/8

15.00-19.00

Sommarcafé på Mariagården

Onsdagar 15/6-17/8

10.00-12.00

Rudskyrkans café

Mån-tors tom v.27 13.00-15.00

Öppnar igen v.33, Rudskyrkan.

Sommarcafé i Sockenstugan, Väse

Tisdagar 14/6, 12/7 och 9/8

10.00-12.00

Västerstrandscaféet

Ons och tors under juli månad

10.00-15.30, Västerstrands kyrka.

Väffelservering

Onsdagar tom 15/7 12.00-14.00

Vikenkyrkan.

Väffelcafé Sockenstugan, Grava kyrka

Mån-tors 27/6-18/8 12.00-18.00

Njut av fräsiga svenska traditionella väfflor med grädde, sylt och frukt. Eller varför inte prova sötsaker som nutella, glass och strössel som tillbehör? Favoriterna från tidigare år "Grava special" och "Kantorns enkla väffla" återkommer i sommar.

Ta med dig familj och vänner och njut av sommaren vid Grava kyrka.

FOTO: JULIA SVARTLING

Växtplats Viken

VÄLKOMMEN TILL VIKENKYRKANS gemensamma vardagsrum och kök! En plats för gemenskap, oväntade möten, glädje och inspiration. Här kan vi tillsammans syssla med det vi har lust med, på egen hand eller tillsammans, fika eller bara vara. Enkel servering. ●

ÖPPET: Tisdagar 13.00-16.00

hela juni samt från 10/8

Andra tisdagen i månaden kl 14.00 blir det något extra, till exempel sång, musik eller föredrag.

Första fredagen i månaden kl 18.00 har vi fredagsmys. Vi lagar mat och äter tillsammans. En trevlig kväll helt enkelt!

ANMÄLAN TILL: diakon Charlotta Hedström

charlotta.hedstrom@svenskakyrkan.se eller 054-14 14 92

MAT OCH GEMENSKAP

Frukost, fika, lunch och gemenskap

Mån-fre 9.00-13.00 v.26, 29-32

Stadsmissionen, Herrgårdsg 7 Karlstad

Semesterstängt v.27-28

RIA – socialt arbete på kristen grund

Mån-fre 12.00-16.30

Philgrensgratan 1 Karlstad

Semesterstängt 18-31/7

KULTURBYGDENS DAG

19/6 12.00-16.00 Kulturbygdens

dag på Hammar. För info se

www.svenskakyrkan.se/hammaro

ÖRTENRUNDAN

6-7 augusti

Visning av trädgårdar och konst, musik,

auktion, kafé, loppis med mera.

Program på www.alvsbacka.se

Dansa med oss under Ransäterstämman

DANSMÄSSAN DIN LJUSA SKUGGA går i nordisk folkton, följer den vanliga nattvardsgudstjänstens ordning och har tillkommit i nära samverkan mellan riksspelman och kompositör Maria Hulthén Birkeland, diakon och lyriker Kristina Sandgren Furberg, präst och koreograf Hans Kvarnström samt diakon och dansledare Cecilia Hardestam.

Mässans danssteg är enkla och upprepas i korta sekvenser om och om igen i en gemensam dans där alla som vill är välkomna att vara med.

Jonas Klett kantor, körledning, Anders Göranson piano, Anders Hallpers bas, Maria Hulthén Birkeland sång, fiol, sångare ur Munkfors-Ransäters kyrkokör samt Vox Vantör medverkar.

TID: Söndag 12/6 11.00-12.30 **PLATS PRELIMINÄRT:** Västra Logen, Ransäters hembygdsgrd

Obs! Ändringar kan förekomma, kontakta resp församling eller se webbplatsen.

Carlstad Traditional Jazz Band och Senior Swing Seven med Anna Lindholm...

... tar oss med på en resa i jazzmusikens utveckling. Från tidigt 1900-tal, New Orleans och Chicago, via Duke Ellington fram till den musik som florerade i Sveriges folkparker under 50- och 60-talen. Allt kryddat med låtar från Monica Zetterlund och Louise Ekdahl.

JAZZ 16/8 18.00

VÄSTERSTRANDSKYRKAN

MUSIK I SOMMARKVÄLLEN

ALSTERS KYRKA

19/6 18.00 Alsters kyrkokör med solister.

GRAVA KYRKA

Lördagar 18.00

25/6 "Intåg i midsommarhagen" Bertil Andersson, Anna Andersson-Blomqvist och David Andersson sjunger och spelar.

2/7 Jazz i sommarkvällen, Carlstad Traditionell Jazz Band.

9/7 Buskas med vänner, Bengt Buskas trumpet, Ingvar Karlsson dragspel och gitarr, Calle Forsgren sång, Anders i Mo dragspel och bas.

16/7 Sommarblandning – klassiskt, visa, folkmusik och pop med Alicia och Torbjörn Strand.

23/7 Sommarkvällskonsert med jazzfolktrion Vandrom, Anna Berglund sång, Anton Dromberg piano och Karl Wallmyr trumpet.

HAMMARS GÅRD

Onsdagar i juli 19.00

Kaffeservering 18.00-19.00.

6/7 "Sommartoner" Clas Grumer trumpet, Lena Magnusson piano, dragspel och sång.

13/7 "Violin Variations" med Ian Peaston. En eklettisk musikalisk upplevelse med fiol och dator.

20/7 "Sårbarhet – En källa till liv"

Tankar och visor av och med Sara Öhlén och Pelle Nordlander.

27/7 Pär Kunze med folkmusikvänner.

HERRHAGSKYRKAN

Torsdagar 19.00 Musik, andakt och servering.

30/6 Kören Sångkompaniet.

7/7 "Litte tå hört!" Agnes och Rustan Christensson spelar och sjunger från olika genrer. Sång, piano, trumpet, flygelhorn, gitarr m.m.

14/7 "Blues i sommarkväll" Blue-skaps Hans Persson sång & gitarr, Per-Åke Karlsson sång & gitarr, Per-Olov Samuelsson trummor & sång, Ingvar Svensson bas.

21/7 Från pop, visa och psalmer till klassiskt och folkmusik, Alicia Strand fiol & sång, Torbjörn Strand fiol, piano & gitarr.

28/7 "Sweet & Swing i sommarkväll" Bengan Trio, Åke Emilsson sång & bas, Rune Persson keyboard, Bengt "Bengan" Uhlén trummor.

4/8 Vikenpojarna.

11/8 Låtar från Balkan med bandet Uhvati Ritam, Muris Dzanic trummor, Mensur Asanovic keyboard, Amer Hadziahmetovic gitarr & sång, Almir Mujagic" sologitarr, Ilija Marjanovic bas.

KRONOPARKSKYRKAN

Varje onsdag 29/6-24/8

Kvällar med gemenskap, musik och andakt i centrum.

Drop in-fika från **18.30**

Sommargudstjänst **19.00**

Musikkafé med gäster **19.30**

Se svenskakyrkan.se/karlstadspastorat

NORRSTRANDSKYRKAN

Torsdagar 19.00 Fika

30/6 "Jordgubbskväll" Kom i sommarstämning med jordgubbar och körsång! Norrstrands kyrkokör, Kajsa Liljegren piano, Jennie Englund Utbult violin.

7/7 "Hymn to freedom" med Organic organ trio. Victor Rydström gitarr, Simon Jonsson orgel, Oskar Cederblad trummor.

14/7 Sommarkväll (Program se svenskakyrkan.se/karlstadspastorat).

21/7 Pianokonsert, musik av bl.a. Rachmaninov och Ravel, Ragnhild Pettersson piano.

28/7 Sommarkväll (Program se svenskakyrkan.se/karlstadspastorat).

4/8 "Från Geijer till Liszt" Musik för cello och piano. Marika Geijrot cello, Martin Edin piano.

NYEDSKYRKA

7/8 18.00 Familjen Bäckman sång, fiol och piano.

RÅTORPSKYRKAN

7/6 19.00 Vikenpojarna.

21/6 19.00 Trio Tritonus.

7/8 19.00 Finstämd musik med Anna Larsson och Pasi Pasanen.

VIKENKYRKAN

7/6 19.00 Vikenpojarna.

21/6 19.00 Trio Tritonus.

VÄSE KYRKA

15/8 19.00 Rigmor & Christina Gustafsson. Entré.

VÄSTERSTRANDSKYRKAN

14/6 och 12/7 18.00

(Program se svenskakyrkan.se/karlstadspastorat).

ÄLVSBACKA KYRKA

Söndagar 18.00

3/7 Mona Nylin sjunger svenska visor.

10/7 "Litte tå hört" Rustan & Agnes Christensson sång, trumpet, piano.

17/7 Folkmusik från Sverige och Norge Pär Kunze och Simon Börjars.

24/7 Karl Wallmyr trio spelar jazz.

31/7 "To the moon and back – kärlekslåtar genom livet" Johanna Lidén Norrman och Emelie Danielsson.

Lördag 6/8 18.00 Konsert med Lina Nilsson sång.

MUSIK

5/6 18.00 Musik i Västerstrand, Dag- och Kvällskören, Västerstrandskyrkan.

DOMKYRKAN

12/6 18.00 Barockkonsert Anders Lagerquist violin, Cecilie Clausen flöjt, Emma Samuelsson cello, Eneken Berglund orgel/cembalo.

Onsdagar 20.00 ORGEL PLUS

20/7 Cello & Pipor Samuli Örnströmer cello, Anders Johnson orgel.

27/7 Trombon & Pipor Francois Lemmonier trombon, Karin Nelson orgel.

3/8 Gregoriansk sång & Pipor Ralph Gustafsson orgel, Schola Cantorum ur Karlstads Motettsällskap.

10/8 Oboe & Pipor Teresia Alm oboe, Hans Nordenborg orgel.

17/8 Bälgar & Pipor Jörgen Sundeqvist ackordeon, Håkan Dahlén orgel.

ÖPPET HUS

Öppet hus inne och ute med lekar, tipspromenader, pyssel, tävlingar och vattenlek. I caféet kan du köpa go'fika, frukt samt enklare lunch.

Alla är välkomna och det finns aktiviteter för barn i alla åldrar. Har du slutat åk 1 eller är äldre är det ok om du kommer med kompisarna.

NÄR: Måndag-torsdag 13-30/6 10.00-14.00

VAR: Grava församlingshem, Skönviksvägen 2, Skåre (Buss 8, Hpl Skönviksvägen)

Sommarkul

i Grava församlingshem

PARKEN ZOO – FAMILJERESA

Följ med på familjeresa till Parken Zoo.

Alla som inte slutat åk 8 reser i sällskap av vuxen. I priset ingår resa och entré (Parken-passet – djur, karusell och bad).

PRIS: Barn 0-2 år, gratis, 3-18 år 100 kr, Vuxna 270 kr.

Familjepris 650 kr (två vuxna + två barn)

NÄR: Fredag 1 juli kl 7.30-20.00

VAR: Grava församlingshem
Skönviksvägen 2, Skåre

ANMÄLAN SENAST: 22 juni

Agneta Boman, 054-53 62 25 eller
agneta.boman@svenskakyrkan.se

DAGLÄGER

Det blir lekar, stafetter, pyssel, någon mindre utflykt, vattenkrig, lär dig ansiktsmålning och att knyta ballongdjur med mera. Ja, allt som man kan göra på ett läger, men vi sover hemma. Är det riktigt skönt väder solar och badar vi också. Mellanmål ingår.

Du anmäler dig till en eller flera dagar.

ÅLDER: 6-10 år

NÄR: 9-12 augusti kl 9.30-13.00

VAR: Grava församlingshem, Skönviksvägen 2, Skåre (Buss 8, Hpl Skönviksvägen)

ANMÄLAN SENAST: 3 augusti via
agneta.boman@svenskakyrkan.se

Ange namn och ålder samt kontaktperson.
Meddela ev matallergi.

MATLAGNINGSKURS

Du lär dig matlagningens grunder och hur vi hanterar redskap och matvaror. Vi pratar även om vad som är bra och dåligt att äta och om hur miljön påverkas av det vi äter. Sen lagar vi givetvis vår egen lunch. Du anmäler dig till alla tre dagarna.

ÅLDER: 10-14 år

NÄR: 16-18 augusti kl 10.00-14.00

VAR: Grava församlingshem, Skönviksvägen 2, Skåre (Buss 8, Hpl Skönviksvägen)

ANMÄLAN SENAST: 8 augusti.

Agneta Boman, 054-53 62 25 eller
agneta.boman@svenskakyrkan.se

Meddela namn, ålder och kontaktperson samt ev matallergi.

Mer info

www.svenskakyrkan.se/grava

SOMMARÖPPEN

FÖRSKOLA

ÄVEN OM SOLEN SKINER ute har alla inte lust att ligga på badstranden hela dagarna. Kanske har man inte heller råd eller möjlighet att resa bort för att uppleva något nytt.

Då kan det vara bra att veta att kyrkans Öppna förskolor, fina mötesplatser för föräldrar och barn i förskoleåldern, håller öppet under delar av sommaren.

Här träffas föräldrarna under trivsamma former och barnen får stimulans i sin utveckling genom lek, skapande och sång. ●

SOMMARÖPPEN FÖRSKOLA

Mån-tors 10.00-14.00 v26-28

Lek och fika, spel och pyssel, sång och musik, överraskningar, Vikenkyrkan.

Ons och tors 10.00-15.30 under juli månad
Västerstrands kyrka.

Svindlande höjd. Otrolig utsikt.

TANKEN ÄR SVINDLANDE. Att gå så många meter rakt upp i luften! Men det är det värt. Utsikten är otrolig.

Det är närmare 200 steg upp till brandvaktsummet med de små fönstren överst i domkyrkans torn. Fönster som går att öppna om man vill njuta av den vackra staden. Bäst ser man en klar dag, då man kan se ända till Ikea!

På väg uppför de många trappstegen passerar du klotter från 1800-talet, toaletten som brandvakten använde och tornets klockor. De små klockorna här spelar psalmer varje dag, medan de stora kyrkklockorna bara används vid gudstjänster i kyrkan. ●

FOTO: JOHANNA HEDSTRÖM

Fakta Domkyrkotornet

- Domkyrkans torn är 58 meter högt.
- Tornet som finns i dag byggdes 1737, efter den senaste branden.
- Det har 197 trappsteg.
- Det finns tre kyrkklockor: storklockan, mellanklockan och lillklockan.
- Storklockan väger tre ton och har en dov ton.

JULI & AUGUSTI

VISNING AV ORGELN

i samband med lunch-
musiken

Fri entré!

Domkyrkans stora orgel innehåller 66 stämmor och 4 616 pipor och är Västsveriges största kyrkorgel.

Eftersom domkyrkans körer gör uppehåll under sommaren ges orgelmusiken extra stort utrymme i söndagarnas gudstjänst.

Guidning, lunchmusik eller både och?

FÖR SNART 300 ÅR SEDAN, den 11 maj 1724, la murarmästare Christian Haller grundstenen till domkyrkan. Kyrkan är därmed Karlstads äldsta byggnad och väl värd att utforska lite närmare!

I sommar håller vi kyrkan öppen hela dagarna och erbjuder guidningar, tornuppstigningar och vacker lunchmusik. Guidningarna ger dig en ordentlig inblick i kyrkans historia, dess orgel och alla de konstnärliga utsmyckningarna. ●

ÖPPETTIDER DOMKYRKAN 13/6-12/8

måndag-fredag 9-19, lördag 10-16, söndag 10-18

Övrig tid

måndag-onsdag och fredag 9-16,

torsdag 9-19, lördag 10-16, söndag 10-18

Fri entré!

13/6 - 12/8

GUIDNING I KYRKAN

måndag-fredag kl 13.15-18.30

TORNUPPSTIGNINGAR

måndag-fredag kl 15.00

Orgelmusik i Domkyrkan...

FOTO: CECILIA HÄRDSTAM

... helgfria torsdagar
kl 12.00

FOTO: JOHANNA HEDSTRÖM

Vilka stora frågor bär du på?

HAR ALLA SAMMA CHANS? Är alla lika värdefulla? Finns det någon som alltid har rätt? Finns Gud? Får man tycka vad man vill? Är det du som bestämmer hur du ska leva ditt liv?

I konfirmandgruppen funderar ni över frågorna tillsammans. Det finns många olika grupper att välja mellan och de flesta är gratis. Vi ses! ●

Scanna QR-koden med appen i telefonen så tar den dig direkt till webbplatsen

Grava

Hammarö

Karlstad

Ny gravlund på Hammarö

ASKGRAVLUNDAR FINNS I DAG på Ruds, Väses, Nyeds och Östra Fågelviks kyrkogårdar – och snart också på Hammarös. På Kulturbygdens dag, söndag den 19 juni klockan 12 invigs den nya gravlundan vid Hammarö kyrka, direkt efter en ekumenisk friluftsgudstjänst som börjar klockan 11.

I en askgravlund kan anhöriga vara med vid jordnedsättningen och har möjlighet att gravera in den avlidnes namn på en liten plakett vid lunden. Man slipper gravskötsel, men får en gravplats som är mindre anonym än en i minneslund, där askan gravsätts av personalen utan att de anhöriga närvarar.

Lunden på Hammarö har 450 platser och alldeles intill finns en meditationsplats med vattenspegel och rosen-trädgård. ●

Invigning När: 19/6 kl 12.00
Var: Hammarö kyrka

FOTO: ANNIKA ERIKSDÖTTER

Gudstjänster...

... firas varje söndag vid olika tidpunkter. Se kalendariet nedan, kyrkornas hemsidor samt torsdagarnas predikoturer i NWT och VF.

GUDSTJÄNSTER

Sinnesrogudstjänst

Söndagar 5/6, 10/7 och 7/8 18.00

Herrhagskyrkan.

Andrum

Måndagar och tisdagar 10.00 Morgonbön med frukost, **torsdagar 10.00** Mässa med frukost, Vikenkyrkan.

Söndagar 16.00 Rudsmässan, Ruds-kyrkan.

Ekumenisk friluftsgudstjänst

19/6 11.00 Askgravlundan på Södra kyrkogården, Hammarö kyrka.

26/6 18.00 Svenshults bygdegård.

Trädgårdsgudstjänst

12/6 15.00 Råtorpskyrkan.

Teckenspråkmässa

12/6 13.00 Vikenkyrkan.

Musikgudstjänster

19/6 11.00 Sång av Väse Gospel, Östra Fågelviks kyrka.

19/6 18.00 Vikenkyrkan.

Midsommarnattsvaka 24/6 23.30

med Birgerssons damorkester, Skoghalls kyrka.

Midsommargudstjänst 25/6

11.00 Acksjöns kapell.

18.00 Utomhusgudstjänst vid gamla kyrkplatsen Östra Fågelvik.

Medtag egen stol/filt och kaffekorg. Vid regn firas gudstjänsten i Församlingshemmet.

26/6 11.00 Orgelgudstjänst med Ragnild Pettersson, Väse kyrka.

3/7 11.00 Maria Svensson sång, Östra Fågelviks kyrka.

17/7 18.00 Vikenkyrkan.

28/8 18.00 Hultman, Frykman & co, Vikenkyrkan.

FOTO: LINDA WICKELSSON/INON

Kris på semestern?

Sommar, semester, äntligen lata sköna dagar tillsammans, eller? Det kan fresta på att umgås dygnet runt och relationsproblem kan komma upp till ytan.

BEHÖVER DU HJÄLP i dina nära relationer eller att hantera din aggressivitet? Har du eller familjen obearbetade upplevelser av existentiell kris, sorg eller andra dramatiska händelser?

På familjerådgivningen, samtalsakuten och krismottagningen för män får du hjälp och möjlighet att bearbeta och samtala om det som hänt. Mottagningarna har förstärkt sekretess och för inga journaler.

HÖR AV DIG VIA telefonsvarare eller mejl. Tala in/skriv namn och telefonnummer. De som arbetar på mottagningarna behöver också semester (se nedan) men hör av sig så snart de är tillbaka.

Ta kontakt via...

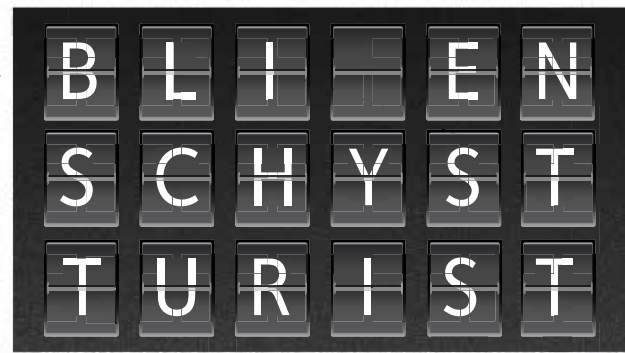
karlstad.familjeradgivningen@svenskakyrkan.se
eller 054-14 14 21
Stängt 4/7-29/7

samtalsakuten@karlstad.se
eller via telefonsvararen på 054-18 00 50
Stängt 18-31 juli

krismottagningenforman@karlstad.se
eller telefonsvararen 054-18 01 54
Stängt 11-31 juli

HÄR NÅR DU OSS!

svenskakyrkan.se/hammaro	054-51 24 00
svenskakyrkan.se/karlstadspastorat	054-14 14 00
svenskakyrkan.se/grava	054-53 62 20

Sommar – tid att turista och upptäcka nya spännande platser! Turism är en av världens största industrier och vi kan göra en del för att resa så schyst och med så lite slitage på naturen som möjligt.

VÅGA FRÅGA – VÅGA STÄLL KRAV

Resebranschen är beroende av vad deras kunder tycker.

- Välj ett hotell med någon typ av hållbarhets- eller miljömärkning.

ANPASSA RESANDET – FÖR LÄGRE UTSLÄPP

Att vara en medveten flygresenär är ett första steg till en bättre miljö.

- Flyg mer sällan, stanna borta längre.
- Mellanlandningar ökar koldioxidutsläppen, boka hellre direktflyg.
- Res med miljön i åtanke på plats. Ta om möjligt tåg eller buss.
- Testa hela din klimatpåverkan och få tips på hur du kan minska den på www.klimatkontot.se

HANDLA LOKALT OCH GE DRICKS

Låt dina pengar gynna den lokala ekonomin.

- Köp lokalproducerad mat och dryck, samt frukt och grönsaker anpassade efter odlingssäsong.
- Välj den lokalägda restaurangen och det lokalägda hotellet, dykcentret etc.
- Pruta inte för mycket. Tänk på att försäljaren behöver pengarna för att kunna försörja sig själv och sin familj.
- Lämna gärna dricks exempelvis till hotellstädaren.

SPARA PÅ EL OCH VATTEN

Energi är en lyxvara och det råder svår vattenbrist i många länder.

- Var sparsam med vattnet.
- Återanvänd handduken i hotellrummet.
- Stäng av luftkonditioneringen, när den inte behövs.
- Dra ur elektriska apparater ur kontakten.

VISA RESPEKT FÖR BOENDE OCH ANSTÄLLDA PÅ RESMÅLET

Ta hänsyn till lokal kultur och värderingar och hur ditt beteende påverkar lokalbefolkningen.

- Läs på om landet och kulturen som du ska åka till.
- Uppträd som du skulle önska att turister uppträdde mot dig här hemma.

NÄR DU KOMMIT HEM

- Berätta för andra hur du gjorde för att resa schyst.

LÄS MER PÅ www.schystresande.se

Öppet för alla. Det finns något befriande i själva grundinställningen. En tilltro till oss medlemmar, att vi faktiskt är intresserade av vem som ska leda kyrkan i Karlstads stift. Den demokratiska processen är inte bara teoretisk, utan pågår alldeles praktiskt påtagligt mitt i domkyrkan bland kaffemuggar och ostmackor. Frilansjournalist Helena Söderqvist har följt biskopsvalet för Kyrknytts räkning.

Biskopsvalet

Någon rösträtt i valet av biskop har jag förstås inte, men mina åsikter kan jag föra fram, om jag nu skulle vilja ägna mig åt påverkan.

Över hundra folkvalda elektorerna finns på plats och lika många präster och diakoner, alltså de som får rösta. Men det är inte en önskan om inflytande som fört mig hit. Det är istället möjligheten att få lyssna och prata med andra, att vara en del av det som händer och bilda mig en uppfattning om de åtta som känner sig kallade. Jag är medlem och jag hör hit. Mångfalden välkomnas. Därav mitt gillande.

Redan den där stressiga februarivardagen, då jag ett par minuter efter utsatt tid slank ner i en av de bakre bänkarna för att lyssna på den första kandidaten, blev jag lätt euforisk över formen. Alla åtta fick sin egen gudstjänst, tisdagar och torsdagar live i domkyrkan, men också filmade och uppe på webben dagen efter.

Där satt vi i en salig blandning. Förtroendevalda och vigda, de röstberättigade var säkert i majoritet, men vi andra var inte få. Och nog fortsatte vi samtalet på andra arenor: Vilket ledarskap behövs och vad är viktigt för framtiden?

”Men är det inte överarbetat. Hur intressant är egentligen ett biskopsval?” undrar en trött och lite luttrad medarbetare.

Frågan är befogad, de flesta är trots allt rätt ljummet engagerade. Men det är inte grejen. Arbetsgruppen har inte utgått från ett förmodat ointresse utan bjuder in och förklarar alla välkomna. Både fysiskt och digitalt. Utan krav och kontroll. Det är radikalt och generöst. Och faktiskt rätt ovanligt i vår ängsliga tid.

Tänker på kodernas tyranni. Hur många ställen har jag inte passerat där medlemmarnas yttre varit förskräckande lika. För att passa in i yogagruppen, mc-gänget, fotbollslaget, på finansfrukosten, miljöpartiets stämma, PROs motionsdans ... jag kan räkna upp dem i all oändlighet, aktiviteterna jag rapporterat från under ett kvarts sekel

i lokaljournalistikens tjänst. Överallt dessa yttre koder, och den som inte följer normen syns. Påstår inte att deltagarna tvingas att inordna sig i det förväntade, men faktum är att de flesta gör det. Förmodligen för att känna tillhörighet med sin grupp.

I den här föreningen är det annorlunda. Inom mitt närmsta synfält noteras; mönstermatchad kulturtant, luggsliten akademiker, sneakerskillar, korrekt kostymherre med tillhörande dräktfru, tre prästkragar och en heljeansad medieman.

Det är storstadsblandning i bänkarna, ni vet den där mixen då det likriktade inte har någon omedelbar plats. Men så har det inte alltid varit. Min barndoms söndagar i landsbygdkyrkan krävde både välkammad hästsvans och knäppta händer. Medlemmarna har blivit modigare.

Biskopskandidaterna har under dagen fått frågan om varför man ska vara medlem i Svenska kyrkan. En av dem svarade: ”För att bidra till att världen blir lite bättre. Kyrkan är en plats där du alltid blir bekräftad som du är.”

Den öppna processen kring valet av ledare är samma andas beslut. Jag är inbjuden som den jag är, både på in- och utsidan. Ingen koll om medlemsavgiften är betald, ingen frågar ens om jag är medlem, än mindre om jag tror på Gud. För om jag inte gör det, finns trots allt en större chans att jag upptäcker evangeliet på plats i kyrkan, än om jag går någon annanstans. Bara den som är stabil i sin grund vågar erbjuda den sortens frihet. ●

I nästa nummer ...

intervjuar vi Kyrknytts mångårige medarbetare och Karlstads stifts nye biskop Sören Dalevi. Vill du se vad han sa timmarna efter att valresultatet blev känt se: www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/biskop-electus